

Belâgat ve nahve dair temel eserleri okudu, Buhtürî, Ebû Temmâm ve Mütenebbî'nin divanlarını inceledi. Daha sonra ders vermeye başladı. Tarihçi Muhammed b. Ali ed-Dekkâlî ve Selâ'nın ediplerinden Tayyib Awwâd onun öğrencileri arasındadır. Kırk yaşından itibaren çeşitli görevler alan Selâvî, önce Selâ şehrinde noter gibi çalışarak kadı tarafından düzenlenen evraki onayları görevinde bulundu. 1875-1877 yılları arasında Dârülbeyzâ'da (Casablanca) kaldı. Ardından hükümdar ailesi mallarının idaresi için aralıklarla iki defa Merakeş'te bulundu. Bir müddet el-Cedîde'de (Mezagan) gümrükte görev yaptı. Kısa bir süre Tanca'da kaldıktan sonra Selâ'ya döndü ve kendini tadrîs ve telife hasretti. Yaşadığı asrın önde gelen âlimlerinden sayılan ve bid'at ehline karşı sünneti savunmasıyla meşhur olan Selâvî güçlü bir hâfizaya ve fasih bir lisana sahipti. Selâ'da vefat etti ve Bâbümuallaka denilen kabristanda defnedildi.

Eserleri. 1. *Kitâbü'l-İstikşâ li-ahbâri düveli'l-Mağribi'l-Akşâ*. Selâvî daha çok bu eseriyle şöhret kazanmıştır. Önce *Keşfü'l-'arîn fi lüyûşi Benî Merîn* adını taşıyan muhtasar kitabında Merînîler Devleti'nin tarihini ele alan müellif, daha sonra Fas (Mağrib-i Aksâ) tarihini İslâmî fetihlerden kendi zamanına kadar bir bütün halinde yazmaya başlamıştır. Selâvî eserinde Hz. Peygamber ve Hulefâ-yi Râşidîn, Kuzey Afrika'nın müslümanlar tarafından fetih konularında kısaca bilgi verdikten sonra Fas'ta hüküm süren İdrîsîler, Murâbitlar, Muvahhidler, Merînîler, Sa'dîler ve Filâlîler'in tarihini geniş biçimde ele almıştır. İbn Hazm, İbn Abdülmün'im el-Himyerî, İbn Ebû Zer', İbn Haldûn, İbnü'l-Kâdî, Fiş-tâli ve İfrenî gibi Mağrib tarihçilerinin eserlerinin yanı sıra sözlü rivayetlerden ve devlet görevinde (mahzen) iken kolayca ulaşılabildiği resmî belgelerden yararlanan Selâvî'nin bir özelliği de Batı kaynaklarından faydalanan ilk Fas tarihçisi olmasıdır. Nitekim eserin ikinci kısmında bölgedeki bazı merkezleri ele geçiren Portekiz ve İspanyol tarihçilerinin bölgeyle ilgili eserlerinden yararlandığı bilinmektedir. Louis Maria da Couto da Albuquerque da Cunha'nın *Memorias para historia da praça de Mazagao* adlı eseri (Lizbon 1864) bunlardan biridir. Selâvî, eserini 15 Cemâzîyelâhîr 1298 (15 Mayıs 1881) tarihinde tamamlayarak Filâlî Sultanı Mevlây Hasan'a ithaf etmiştir. Onun ölümünden sonra eserini devam ettirmek istemiş ve Mevlây Abdülazîz'in tahta çıkış yılına kadar (1894)

getirmiştir. Faslı bir tüccarın aracılığıyla basılan eser (Kahire 1312) neşrinden itibaren İslâm dünyasında olduğu gibi şarkiyatçılar arasında da büyük ilgi görmüştür. *el-İstikşâ*'nın IV. cildini E. Fumey (*Chronique de dynastie 'alaouie au Maroc*, Archives Marocaines, Paris 1906-1907, IX ve X), ilk üç cildini A. Graulle, G. S. Colin ve İsmâil Hamet (Archives Marocaines, Paris 1923-1934, XXX-XXXIII) Fransızca'ya tercüme etmiştir. Müellifin iki oğlu tarafından bazı ilâvelerle tekrar yayımlanan eseri (I-IX, Dârülbeyzâ 1954-1956, 1997) Ahmed en-Nâsîrî yeniden neşretmiştir (I-VIII, Dârülbeyzâ 2001). *el-İstikşâ*, Ahmed b. Muhammed et-Tıtvânî tarafından *Takrîbü'l-Akşâ min Kitâbi'l-İstikşâ* adıyla ihtisar edilmiş (Tıtvân 1927), Şeyh et-Tuhâmî el-Vezzânî iki ciltte kısalttığı esere bir ciltlik zeyil yazmıştır. 2. *Ṭal'atü'l-müşteri fi'n-nesebi'l-Ca'ferî* (I-II, Fas 1320/1902). Müellifin mensup olduğu Nâsîriyye ailesi hakkında yazılan eser aynı zamanda Temgrüt Zâviyesi'nin bir tarihidir. Müellif bu kitabında soyunun Ca'fer b. Ebû Tâlib ve hanımı Zeyneb'e dayandığını ispat etmeye çalışmıştır. 3. *Ta'zîmü'l-minne bi-nuşreti's-sünne* (Rabat Ktp., nr. 66; bk. E. Levi-Provençal, *IA*, X, 352). İslâmî firkalar hakkında toplu bir bakışı içermektedir. 4. *Zeh-rü'l-efnân min hadîkati İbni'l-Vennân* (I-II, Fas 1314). Selâvî'nin diğer eserleri de şunlardır: *Ta'lik 'alâ Bidâyeti'l-qedemâ ve hidâyeti'l-hukemâ*, *el-Felekü'l-meşhûn bi-nefâ'isi Tebşirati İbn Ferhûn*, *Ta'lik 'alâ Dîvânî'l-Mütenebbî*, *Ta'lik 'alâ şerhi İbn Bedrân li-kaşideti İbn 'Abdû*, *er-Red 'ale't-tabîyyîn*, *Mecmû'u fetâvâ'l-fıkhiyye*, *Takyîdü'l-Berber*, *Tahdidü sulṭatü'l-vulât*. Zirikî, müellifin iki oğlunun kütüphanelerinde bu eserlerin yanı sıra mûsikîyle ilgili iki risâlesi ve başka bazı eserlerinin bulunduğu söylemektedir (*el-A'lâm*, I, 120).

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed b. Hâlid es-Selâvî, *el-İstikşâ* (nşr. Ca'fer en-Nâsîrî - Muhammed en-Nâsîrî), Dârülbeyzâ 1954-56, I-IX, bk. neşredenlerin girişi, I, 9-54; E. Lévi-Provençal, *Les historiens des Chorfa*, Paris 1923, s. 350-368; a.m.f., "Selâvî", *IA*, X, 351-352; a.m.f., "al-Nâşir al-Salâwî", *El²* (İng.), VII, 1007-1008; Hacvî, *el-Fikrû's-sâmî*, Rabat 1345, I, 142-143; Zirikî, *el-A'lâm*, I, 120-121; Muhammed b. Ali ed-Dükkâlî, *el-İthâfû'l-veciz: Târîhu 'Adveteyn* (nşr. Mustafa Bûşuarâ), Selâ 1406/1986, s. 36, 50-74, 127; İdrîs b. Mâhî el-İdrîsî el-Kaytûnî, *Mu'cemü'l-matbû'ati'l-Mağribiyye*, Selâ 1988, s. 343-344; Nâsîrüd-din Saîdûnî, *Mine't-türâsi't-târîhi ve'l-coğrafi li'l-Ğarbi'l-İslâmî: Terâcimü mü'errihîn ve rehḥâle ve coğrafiyyîn*, Beyrut 1999, s. 559-567.

MEHMET SALİH ARI

SELÂVÎ, Ahmed b. Muhammed

(أحمد بن محمد السلاوي)

Ahmed b. Muhammed b. Nâsîr b. Muhammed es-Selâvî el-Mağribî (ö. 1256/1840)

Mağribli mutasavvıf, Sudan kadısı.

Safer 1206'da (Ekim 1791) Mağrib'in Rabat şehri yakınlarındaki Selâ köyünde doğdu. Kurtuba'dan Mağrib'e göç eden bir aileye mensup olup müfessir Kurtubî'nin neslindedir. Soyu ensarın Hazrec kabilesine dayanır. Büyük dedesi Muhammed es-Selâvî, Şâzeliyye tarikatının Nâsîriyye kolunun kurucusu Muhammed b. Nâsîr ed-Derî'nin halifesidir. Ahmed es-Selâvî, Selâ'da ilk eğitimini Abdullah b. İsâ'dan aldı ve Kur'an'ı ezberledi. Mâlikî ulemâsının yanında fıkıh tahsil ettikten sonra Fez şehrine gidip bir süre Karaviyyîn Medresesi'nde okudu. 1226'da (1811) çıktığı hac yolculuğu sırasında üç yıl Mısır'da kalarak Şâzeli şeyhi ve Mâlikî fakihî Muhammed el-Emîr el-Kebîr başta olmak üzere Ezher ulemâsından faydalandı. Mısır'ın batısındaki Feyyûm şehrinde iki yıl kadar müftülük yaptı. Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın, oğlu İsmâil Paşa kumandasında Sudan'a gönderdiği orduya Mâlikî kadısı sıfatıyla katıldı. Mısır-Osmanlı ordusunun Sudan'a hâkim olmasından (1820) sonra Mâlikî müftüsü oldu. 1240'ta (1824-25) Mısır'a dönen Selâvî, ertesi yıl Defterdar Hurşid Ağa'nın maiyetinde tekrar Sudan'a gittiğinde Ahmed b. İdrîs'in yerine Sudan kadılığına tayin edildi; vefatına kadar bu görevi sürdürdü.

Ahmed es-Selâvî, Sudan'da Kutranjli Âli İsâ ve Halvetiyye-i Semmâniyye şeyhleri başta olmak üzere Ahmed er-Reyyâh, Defullah b. Medenî, Ahmed eş-Şenbâtî, Muhammed Ali el-Abbâsî, İbrâhîm es-Süflâbî gibi âlimler ve şeyhlerle yakın ilişki kurarak halk üzerinde otoritesini yaygınlaştırdı. Âli İsâ'nın önde gelen isimlerinden Ahmed b. İsâ el-Ensârî'nin talebelerinden Muhammed el-Emîn ed-Darîr ile birlikte birçok kişiyi ilim halkasına dahil etti, onları Sudan'ın çeşitli bölgelerinde kadı olarak görevlendirdi. Ensârî ile birlikte Halvetiyye-i Semmâniyye'nin kurucusu Ahmed b. Beşîr et-Tayyib'e intisap ederek ondan hilâfet aldı ve kızıyla evlendi. Ümmü Merrih'teki tekkede Semmâniyye müntesiplerine Birgîvî'nin *eṭ-Ṭarîkatü'l-Muhamme-*

diyye'sini okuttu. Semmâniyye'nin yanı sıra Kordofan şehrinde İsmâil b. Abdullah el-Velî'nin kurduğu İsmâiliyye tarikatına girdi ve tarikat hakkında kısa bir risâle kaleme aldı. Öte yandan Sudan'da ulemâ ve meşâyih ile Osmanlı yöneticileri arasında uzlaşmanın sağlanmasında yardımcı oldu. Dostu Şeyh Ahmed er-Reyyâh ve müntesiplerinin, Sudan fâtihisi İsmâil Paşa'nın katlinin öcünü almak için Defterdar Mehmed Hüsrev Bey tarafından Matamma'da yakılarak öldürülmesini kınamaktan çekinmedi. 1840'ta Sudan idarecisi Ahmed Paşa Ebû Ezhân'ın Tâka seferine katıldı. Hadendova kabileleriyle Ahmed Paşa arasındaki anlaşmazlığı Hatmiyye tarikatının şeyhi Muhammed el-Hasan'ın desteğini alarak çözüme kavuşturdu. 1256 (1840) yılında vefat etti.

Selâvî'nin önemli talebelerinden el-Emin ed-Darîr, Sudan ulemâsını denetlemekle görevli başmüfettiş, damadı İbrâhim b. Muhammed b. Abdüddâfi, Sudan divanında müftü olmuştur. Selâvî, İbrâhim'den Muhammed en-Nûr ved Dayfullah'ın Sudan ulemâsı ve evliyasına dair *Ṭabakât*'ını nazmetmesini istemiş ve onun yazdığı manzume üzerine kaleme aldığı şerhte çağdaşı olan Sudanlı ulemâ ve evliyanın biyografilerine yer vermiştir. Selâvî'nin Sudanlı eşinden oğlu Muhtâr es-Selâvî, Berber bölgesinde kadılık yapmış, Mağribli eşinden oğlu Mustafa es-Selâvî babasının halefi İbrâhim el-Heytemî'den sonra Sudan umumi kadısı olmuş, 1856'da Mısır idarecisi Mehmed Said Paşa'nın Sudan'ı ziyareti esnasında rüşvet almakla suçlanarak Kahire'ye sürgün edilmiş ve tutuklanmış, 1862'de serbest bırakılmış, üç yıl sonra Hartum kadılığına gönderilmiştir. Üçüncü oğlu Abdülganî, Dongola kadılığına getirilmiş, 1882'de Muhammed Ahmed el-Mehdî liderliğindeki Mehdiyye hâkimiyetinden sonra Mehdî'nin resmî kâtipliğini yapmıştır. Mehdî'ye övgüler içeren şiirleri (*Ḳaşıdetü'l-Hemziyye fi medhi'l-Mehdî*), Kâdî Beyzâvî'nin tefsirine dair bir sözlük çalışması (*Hâşiye 'alâ Tefsiri'l-Beyzâvî*) vardır. Abdülganî'nin oğlu Yahyâ, Ahmed Urâbî Paşa'nın isyanı sırasında Mısır'a giderek Urâbî Paşa hareketini desteklemiş, paşaya ve Muhammed Sırrülhatm el-Mîrgani'ye methiyeler yazmış, Mısır hidivini hicveden kasideler söylemiştir (*Ḳaşıdetü'l-Bâ'iyiyye fi şevreti Ahmed 'Urâbî, Ḳaşıdetü'n-Nüniyye fi medhi sırrî'l-hatmi'l-Mîrgani*). Selâvî nesli günümüzde Sudan'da devam etmektedir.

Eserleri. 1. *ez-Zeyl ve't-tekmile*. Muhammed en-Nûr ved Dayfullah'ın Sudan-Func devri tarihine dair *Ṭabakât* adlı eserinin zeyli ve tekmesidir (nşr. Muhammed İbrâhim Ebû Sâlim – Yûsuf Fazl Hasan, Hartum 1982). 2. *ed-Dürrü'l-manzûm fi esânidi sâ'iri'l-'ulûm*. Hocaları ve eserlerine dair bir risâlesidir. 3. *İşrâku meşâbîhi't-tenvîr fi şerhi Mevlidi'l-beşîri'n-nezîr*. Ahmed ed-Derdîr'in *Mevlid*'inin şerhi olup 1235'te (1819) yazılmıştır (İskenderiye Belediye Ktp., Mecmua, nr. elif 139). 4. *İthâfu ehli's-Şıdk*. Kâdî İyâz'ın *eş-Şifâ'* adlı eserinin muhtasarı ve şerhidir (Yale University Library, Landberg Collection, nr. 9). 5. *el-Cevherü'l-meknûn ve's-sırru'l-maşûn*. 6. *el-Minahu's-şamediyiyye*. Birgivi'nin *eş-Tarîkatü'l-Muhammediyye'sine Abdülganî en-Nablusî tarafından yazılan Ḥadîkatü'n-nediyye* adlı şerhin muhtasarının şerhidir (Dârü'l-kütübi'l-Misriyye, Tasavvuf, nr. 171). 7. *Risâle*. İsmâil b. Abdullah el-Velî ve tarikatı hakkındadır (Khartoum National Records Office, İsmâiliyye, nr. 2, vr. 292-300). 8. *Şerh 'alâ 'Aḳideti'r-risâle fi'l-besmele ve'l-ḥamdele*. 9. *Şerh 'ale'l-erba'ini'n-Neveviyye*. 10. *Şerh 'ale'l-İbtihâc bi'l-ke-lâm (fi'l-ke-lâm) 'ale'l-isrâ ve'l-mî'râc*. Necmeddin Muhammed b. Ahmed el-Gaysî el-İskenderî'ye ait eserin şerhi olup 1243'te (1827) yazılmıştır (İskenderiye Belediye Ktp., Mecmua, nr. elif 139). 11. *Ta'zîmü'l-ittifâk fi âyeti'l-misâk*. Mîsâk âyetinin (Âl-i İmrân 3/81) tefsiridir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed b. Muhammed es-Selâvî, *Ṭabakâtü Ved Dayfullah: ez-Zeyl ve't-tekmile* (nşr. M. İbrâhim Ebû Selîm – Yûsuf Fazl Hasan), Hartum 1982; Ceberî, *'Acâ'ibü'l-âşâr*, III, 612; F. Werne, *African Wanderings*, London 1852, s. 141, 252-253; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, II, 165; R. Hill, *Egypt in the Sudan, 1820-1881*, London 1959, s. 43; a.m.f., *A Biographical Dictionary of the Sudan*, London 1967, s. 55, 398; Abdülazîz Abdülmeccid, *et-Terbiye fi's-Sûdân*, Hartum 1975, s. 40-47; M. İbrâhim Ebû Selîm, *Üdebâ' ve 'ulemâ' ve mü'emihûn fi târihi's-Sûdân*, Beyrut 1411/1991, s. 101-118; Ali Salih Karrar, *The Sufl Brotherhoods in the Sudan*, London 1992; *Arabic Literature of Africa: The Writings of Eastern Sudanic Africa to C. 1900* (ed. R. S. O'Fahey), Leiden 1994, I, 57-61; R. S. O'Fahey, "A Colonial Servant al-Salâwî and the Sudan", *Sudanica Africa*, XII, Bergen 2001, s. 33-42.

SEMİH CEYHAN

SELÇUK

(bk. AYASULUK).

SELÇUK, Münir Nurettin (1900-1981)

Türk mûsikisi ses sanatçısı,
bestekâr, koro şefi
ve mûsiki hocası.

Rûmî 1315'te (1900) İstanbul Sarıyer'de dünyaya geldi. Bazı eserlerde doğum yılının 1899, 1901, 1902 olduğu ve Beyazıt'ta doğduğu kaydedilmektedir. Babası Dîvân-ı Hümâyûn muavini, Dârülfünun İlahiyat Fakültesi Fars Edebiyatı müderrisi ve Kadıköy Sultânisi Fransızca muallimlerinden şair Mehmed Avni Nûreddin Bey, annesi Fatma Hanife Hanım'dır. Ailesi, anne tarafından Selçuklu ve Germiyanoğulları'na kadar uzandığı için Selçuk soyadını aldı. Beyazıt İbtidâî Mektebi ve Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi'nin ardından Kadıköy Nûmune Mektebi'nde okudu. Bu sırada Sinekemanî Nûri Bey (Duyguer) aracılığı ile Kadıköy'de Dârülfeyz-i Mûsiki Cemiyeti'ne girdi. I. Dünya Savaşı'nın sonlarında birkaç müzisyen arkadaşı ve hocalarından bazılarıyla birlikte kurucuları arasında bulunduğu Şark Mûsikisi Cemiyeti'nde hânende olarak yer aldı. Bir ara ailesinin ısrarıyla ziraat tahsili için Macaristan'a gittiyse de mûsiki sevgisi ağır bastığından kısa sürede İstanbul'a döndü. Yine aynı yıllarda Yûsuf Ziya Paşa'nın başkanlığı döneminde hocası Hâfız Ahmed Efendi'nin (İrsoy) aracılığı ile Dârülelhân'a alındı. Onun mûsikîye ciddi şekilde başladığı dönem burada geçirdiği yıllardır. Sultan Vahdeddin zamanında Muzika-i Hümâyûn'a üçüncü sınıf mülâzım-ı sâni ile müezzinliğe tayin edildi. Burada hem hânende olarak ince saz heyetinde hem müezzin-i şehriyârî sıfatıyla müezzinlik görevlerinde bulundu. Cumhuriyet'in ilânının ardından Muzika-i Hümâyûn kadrolarının Ankara'ya nakledilmesi üzerine burada Riyâseticumhur İncesaz Heyeti kadrosunda mülâzım-ı evvel oldu. Bu dönemde Atatürk'ün maiyetinde bulundu. Özel mûsiki toplantılarında çoğunlukla Refik Fersan ve Hâfız Yaşar'la (Okur) birlikte yer almasının yanı sıra pek çok seyahatinde onun yanındaydı. 1926'da Atatürk'ten izin alarak heyetten ayrıldı ve İstanbul'a döndü. Bundan sonraki mûsiki hayatına serbest olarak devam etti.

İstanbul'da Sahibinin Sesi Plak Şirketi'yle yaptığı anlaşmayla mûsiki bilgisini arttırmak için Paris'e gitti. Burada kaldığı bir yıl boyunca Paris Konservatuvarı'nın hocalarından şan, piyano ve solfej dersleri aldı. Dönüşünde (1929) bu firmaya ait dol-